

„Dítě je schopné se samo učit prostřednictvím hry, hra vychází z jeho zájmu a potřeb, z touhy vyrůst a být stejně úspěšný jako dospělí... Tato touha je silnou motivací k učení, spojuje se s hnací silou HRÁT SI, PROZKOUMÁVAT A ROZVÍJET VLASTNÍ SCHOPNOSTI“

Gray,P.:*Svoboda učení*. Praha www.SCIO.cz, 2012

TEORIE HRY

„Hra je jeden z nejfektivnějších způsobů, jak zjednodušit život. Přesně to jsme dělali jako děti, ale v dospělosti jsme si hrát zapomněli.“

Albert Einstein

„Děství neznamená dospělost, nýbrž znamená hru a žádne dítě se nikdy nemůže hry nasytit. Teprve až si vyhraje dosyta, může se pustit do práce, a je také schopno čelit nesnázím“

Neill, A.:*Summerhill: Příběh první demokratické školy na světě*. Praha: Portál, 2014.

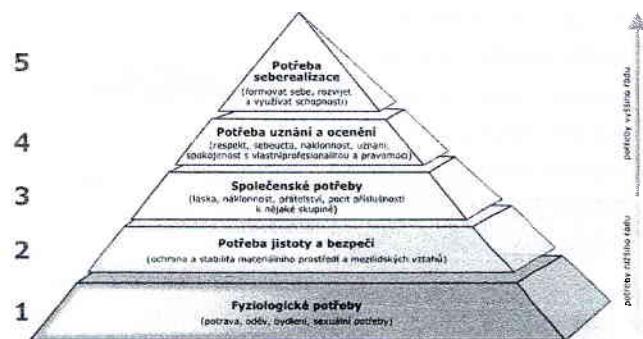
SAWYERŮV EFEKT

- Motivace jako základní princip našeho jednání a konání
- Již v předškolním věku dítě rozliší :

MUSÍM dělat	x	MOHU dělat
Povinnost	x	zábava, hra

- Při hře děti nenutíme něco dělat, aktivita vychází z jejich vnitřního zájmu = prostřednictvím hry se děti učí rády a samy, rozsah naučeného je veliký

MASLOWOVA HIERARCHIE POTŘEB

VZTAH HRY, PRÁCE a UČENÍ

- „Touha zjistit, jak věci fungují a jak je ovládat, přitom nekončí v raném děství, ale pokračuje tak dlouho, dokud mají děti a dospělí možnost následovat svou vlastní cestu. Tato touha je základem vědy. Zábava vědy leží v objevování, ne ve vědomostech, které jsou jejím výsledkem. Nikdo se nestane vědcem, protože má rád, když mu někdo řekne odpověď na otázky ostatních; stane se vědcem, protože rád objevuje odpovědi na své vlastní otázky...“
- To nejdůležitější v našem životě tak není to, co jsme se naučili v mateřské škole či školních lavících, ale to, co jsme se naučili, když jsme si dopráli luxus následovat své vlastní zájmy a své motivy realizovat činnost (HRÁT SI) plně a s hlubokým nasazením, na základě čehož jsme získali schopnosti, hodnoty, myšlenky a informace, které nám zůstanou po celý život.“

Gray,P.:*Svoboda učení*. Praha:www.SCIO.cz, 2012.

DEFINICE HRY

- spontánní (svobodná) činnost skupiny nebo jednotlivce, dítěte i dospělého, která vychází ze zájmu, jedinec se jí seberealizuje
- její smysl je obsažen v činnosti samé (samoúčelnost), nebo stojí mimo hru (např. jako motiv nebo cíl)
- hra je prostředkem k uspokojování různých potřeb nebo naplnění různých cílů
- obvykle hra přináší uspokojení potřeb, zábavu, poučení, prožitek, radost
- při hře se formuje osobnost člověka, přijímá v ní nové sociální role, hrou se rozvíjí celá osobnost
- hra je nejčastější a nejpřirozenější aktivitou dítěte, zejména předškolního věku

VLASTNOSTI A ZNAKY HRY

- Spontánnost
- Zaujetí
- Radost a uspokojení potřeb
- Tvořivost, fantazie
- Smysluplnost
- pravidla
- Samoúčelnost
- Dramatičnost
- Svoboda

FUNKCE HRY

- Poznávací
- Procvičovací
- Sociální
- Emocionální
- Motivační
- Kreativní a fantazijní
- Rekreační a terapeutická
- Diagnostická
- Poznávací

VÝZNAM HRY – Co vše hra rozvíjí?

- Hrubá a jemná motorika
- Grafomotorika a kresba
- Poznávací procesy (myšlení, vnímání, metakognice)
- Řeč a komunikace
- Sebeobsluha a samostatnost
- Sociální dovednosti a emoce
- Psychická odolnost

ZKUŠENOST

DRUHY HER

Z hlediska vedení hry:

- Hry spontánní
- Hry navozené
- Hry vedené

Z hlediska organizace

- Hry tvořivé (manipulační a konstruktivní, námětové, dramatizační)
- Hry s pravidly (pohybové, edukační, konstruktivní)

DRUHY HER

Z hlediska druhu aktivity

- Hry námětové a napodobovací
- Hry dramatizující
- Hry fiktivní
- Hry konstruktivní
- Hry pohybové
- Hry sociální
- Hry počítačové

DRUHY HER

Z hlediska vývoje jedince:

- Hry instinktivní
- Hry senzorické a senzomotorické
- Hry intelektuální
- Hry skupinové

Z hlediska prostředí

- Hry venkovní
- Hry vnitřní

DRUHY HER

Z hlediska vývoje sociálních vztahů:

- Hry individuální
- Hry paralelní
- Hry párové
- Hry skupinové

VÝVOJ HRY

- Hra od narození – spontánní, reflexívni aktivita
- Kojenecké a batolecí období
 - sociální hry
 - Motorické a pohybové hry
 - Manipulační hry
 - Konstruktivní hry
 - Napodobivé hry
 - Námětové hry

VÝVOJ HRY

Předškolní věk

- Symbolické hry
- Námětové hry
- Dramatické hry
- Slovní hry
- Hudebně pohybové hry
- Konstruktivní hry
- Sociální hry
- Skupinové a kooperativní hry

VÝVOJ HRY

Mladší školní věk

- Symbolické hry
- Hry s pravidly
- Konstruktivní hry
- Stolní hry, společenské hry
- Námětové – dramatické hry - dobrodružné hry, hry se sociální tématikou

HRA V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ

- Princip individualizace
- Princip celoživotního vzdělávání
- Princip osobnostně orientované výchovy
- Princip akceptace jedinečnosti osobnosti dítěte
- Princip rozvoje autoregulace
- Princip navození prožitku

Nizozemský historik Johan Huizinga ve svém stěžejním díle *Homo ludens* (1938) hru definuje takto:

- „*Hra je svobodné jednání či zaměstnání, které v rámci určitého jasné vymezeného času a prostoru, které se koná podle svobodně přijatých, ale přitom bezpodmínečně závazných pravidel, má svůj cíl samo v sobě a nese sebou pocit napětí a radosti a zároveň vědomí odlišnosti od všedního života*“.

YEBANI / 120, NOHO - KASTA, VIENNA, AUSTRIA

Hudebně pohybová výchova

Současnost

Zpracovala Bc. Blanka Zelenková, 5. 11. 2016

Praktické ukázky jsou s pomocí písni z hudebního CD pro děti „Škola písničkou“ (texty Dr. Josef Peterka, hudba Karel Mařík, zpěv Kristýna Peterková, Karel Mařík a děti)

Hudební projekty „Škola písničkou“ www.skolapisnickou.cz

Záměrem projektů je podpora hudebnosti a tvořivosti dětí, zpestření hodin hudební výchovy na 1. stupni ZŠ, a propojení všech oblastí výchovně vzdělávací práce u předškolních dětí – na to se zaměřujeme nově a celý systém zpracováváme – v mateřských školách, ale i rodinných klubech, mateřských centrech v neposlední řadě i tělocvičných jednotách.

Dvě nerozlučné složky: HUDBA + POHYB

Několik důležitých pedagogických postřehů a zásad, na které se musíme zaměřit při vedení hudebně pohybové výchovy

1. Pohyb je základní přirozenou potřebou dítěte předškolního věku
2. Dynamické činnosti by měly převažovat před statickými
3. Ujasněme si, jaká je cílená věková skupina, na jakou se zaměřujeme a její možnosti – věk, pohlaví, stupeň pohybového rozvoje, celkové pohybové schopnosti, koordinační schopnosti, rytmická obratnost, úroveň lokomočních i nelokomočních dovedností, udržení pozornosti...
4. Každou choreografií sledujeme nějaký záměr, který bychom si měli ujasnit (př. pravolevá orientace, zaměření na krok poskočný, chůze v prostoru s obměnami, výdrž a dodržení doby, metrum, manipulační dovednosti...)
5. Vybíráme hudbu, která je dětem blízká a nějak je osloví. Nejlépe to zjistíme, např. když dětem v rámci některé části cvičební jednotky pustíme konkrétní hudbu a sledujeme, jak na ni reagují (př. při příchodu do tělocvičny před zahájením hodiny, během pauzy...)
6. Složité choreografie jsou pro malé děti zbytečné, ztrácejí se v nich. Jednoduché naopak samy vyhledávají a rády si je samy opakují
7. Dejme dětem prostor ukázat, co samy také vymyslí
8. Děti se v tomto věku nejvíce učí opakováním, napodobováním a vlastním prožitkem, je třeba aktivní přístup cvičitelky, lektorky
9. Nejhodnější metody nácviku u předškolních dětí jsou komplexní a analyticko-syntetická
10. Buďme pro práci nadšení a utvořme dětem radostnou atmosféru, snažme se své nadšení pro hudbu a pohyb přenést na ně i jejich rodiče ☺

Praktická stránka semináře - Písničky

Seznamka

- chůze v prostoru s krátkým podáním pravé ruky, plácnutí rukou (důraz na pravou ruku, jak se zdravíme)
- „Cupsong“ metoda podchycení rytmu (vhodná pro děti 5 – 6 let)

Maminčin dar

- Poslech, rozbor (text a autor, rytmus, frázování, doby, čekání)
- Záměr – čekání na frázi, připodobnění textu pohybem
- Převaha klidového statického provedení

Křížovatka

- Chůze a motorika na místě
- Dynamika v prostoru, hra na křížovatku – vhodné i pro nejmenší děti
- Rozbor levá, pravá – zrcadlové myšlení předcvičujícího

Řemesla

- Aerobní sestava dětí

Procházka Prahou

- Chůze s obměnami, změnami směru, orientace v prostoru, pravolevá orientace (rozhlízení se s využitím pravé a levé ruky)
- Chůze v obtížnějším terénu (překážky) se snahou dodržet rytmus a tempo chůze (zbytečně nezpomalovat, nezrychlovat, nedobíhat)

Sporty, Sluníčko na nebi – ukázky konkrétních choreografií na videu + vlastní tvorba ve skupinách

Velrybátko (Ukolébavka)

- Vhodné do uvolňovací a závěrečné části cvič. Jednotky
- Zavřít oči a vztít se do mořského prostředí, šumění vln, křik racků, foukání větru, klidná atmosféra
- „Vánočka“ – jeden si lehne na záda na zem, ruce podél těla, pravidelně dýchá. Druhý si lehne tak, že položí svou hlavu na břicho předchozího. Snaží se spolu sladit rytmus dechu. Další udělají postupně totéž, až se sladí celá skupina.
- Záměr – uvolnění, kontakt s partnerem, důvěra, orientace v tělním schématu

Přeji Vám mnoho radosti a nadšení při hudebně pohybovém tvoření s dětmi. B. Z. ☺

DITA FRANKLOVÁ

4) Cloves město se

1) Výkroví' prase' jehn'ů.
Dív' mají' ohnáč, a Koteky, a když
kotekou mo' níčku

2) Hovná' s pronásledky
čast' del' - slýšte' bude když jíme
hrneč. Kdo chytí', kdo se slaví'
jeho pronásledky, ale prohybe se
- jde brat

- plaví se
- hrneč' s "pronásledky" všechny
koteky' kdo opomene hrneč' bude
moc' se hrnout a mít se, jíme maláček
hrneček (slýšte' del') se smíří prohlížení
moci myšlení a dostat se na drahou
stavu hibernace. Předtakéji' nemou se
čekat potlačit a mazat se ne shánět spolu
a když se hrneček, mazat
se ne stát a když se hrneček.

5) Pavouci'

myšlení jíme ne čekat, mazat a ne
jídat. Vysí se slýší všechny a všechny
hrneček se hrnout a mít se, jíme maláček
pavouci (slýšte' del') se smíří prohlížení
moci myšlení a dostat se na drahou
stavu hibernace. Předtakéji' nemou se
čekat potlačit a mazat se ne shánět spolu
a když se hrneček, mazat
se ne stát a když se hrneček.

3) Koteky

čerství del' má lesklou, srpy' se
schovat kadek (lepráz),
pro když schovává klobouček jíme potravice
kadek když hasí pískacímu, když mo' kadek,
kadek, když mazat mazat pískací

(majetková)
hranč' kadek' jížli někde kde se níčka

6) Mořichy

- hončí "mají" plávající mladé mořichy
- skot plávají, když skočí do vody mořiši a brzdi.

Zachraňte ho může komárad, když ho poškodí pro samotu.

7) Lžíček

- hončí, když je ohryzly ředky
"rachod" - proslýpají jednu ruku přes druhou
richovce - lemuje si "srdce" na rachod a spláče - s klapou přes druhou ruku.

8) Ulypraná

- hončí - ráčková - projít se
- kudlánem, kudlánem, kudlánem,
čelkou, kudlánem, kudlánem,
kádličku kohoutek jinou kádličku.

Dopravná hraha:

BĚHÁME, SVAČENE A HEJENCE SI
(prole)

Odpočinkové činnosti

Odpočinkové činnosti by měly být nedilhou součástí cvičební jednotky. Dochází při nich k uvojení a zklidnění. V oddílech Rodičů a dětí a Předškolních dětí zařazujeme odpočinkové činnosti do hodiny vícekrát než například v oddílech žactva. Čím mladší věková kategorie, tím je nesnadnější udržet pozornost dítěte. Proto je důležité střídání činností náročných na pozornost s činnostmi méně náročnými, rušně s klidnými. Děti mají schopnost rychlé regenerace a po krátkém odpočinku jsou přet aktivní. Této skutečnosti musíme přizpůsobit i odpočinkové činnosti.

Zařazení odpočinkových činností ve cvičební jednotce R + D

- a) Po průpravné části
- b) Během hlavní části
- c) Na závěr

Zařazení odpočinkových činností ve cvičební jednotce PD

Převážně na závěr, aby došlo ke zklidnění.

Ríkadia, básničky a lidové písňe s jednoduchým pohybem

Hrubá a jemná motorika, ploska nohy,

Ríkadia v nízkých položách

Varila myška

Varila myška k ohedu vločky,
polívku, kaši, pro naše kočky.
Varila, varila, všechno to spálila,
na záhon vylila.
V zahradce pod oknem, spal kocour pantátá,
kaši mel na hlavě, smála se kotata.

Kotě

Kojo je chce mit, ať nekřičí,
ať řekne tiše: „Čí, čí, čí“.
Košík umí čáy, máry, fuk
aje tu kotě: „Kotě kuk.“

Veliká huso", kotě mňouká,
„hvých housátek je plná louka.
Kotátko, vrat' se do pelíšku,
nepoznáš žlutou pampeľíšku?
Už ano, kazdý kdo mě zna,
hned řekne, že jsem princezna.

Vysoký strome, velikáne,
Kdyžich šlo dál, tak co se stane.
Veveřka z nejbližšího stronom,
ukáže ti cestu domů.
příjd zase", janáčka se smála,
až z toho celá zčervenala.

Ve veveří

Ve Veveří na hradě,
výři peří v záhradě.
Přišla máma veverička,
sebral ho do peříčka.
Nasušila týmnán
koupí za něj povijan.
Bude doma do peřinky,
balit malé veverínky.
Halí, belí, hajčíči,
do peřinky neficí.

Podlešky

V podleškách leží kamínek,
pod ním vyvěrá pramínek.
Včera tu nebyl, dnes tu je,
k potoku stružku cestuje.

Už vydrolil si důlek v písku,
a než voda opustí misku,
často má povrch namodralý,
to podlešky do ní napadaly.

Kámen v botě

Už vím, kamínek,
takto tv,
to týs mi vlezl do boty.
Už až jsi venku – raz, dva, tří.
Kamínek do bot nepatří.
Poslušně řekl:
Hm, to jistě.
Jenomže lezeť celý den
potád jen na tom jednom místě,
když bota zná kdejaký kout.
Chříš jsem se trochu proběhnout.
Děkuji...
a jak letěl stranou,
zavolal iště:
„Na shledanou!“

Rytmus a lidové písni

Kdo to bouchá na vrata

Kdo to bouchá na vrata,
kocour, kočka, kotata.

Kocour téžce
buch, buch, buch.
Kočka lehce
tuk, tuk, tuk.

turecký sed, vzpažíme-naznačíme střechu věže
ze vzdálení objektu do pažení řepeme rukama a prsty
naznačíme sbíráni peří do klima

foukáme do dlani
pleskáme do dlani
motáme

chováme miminka

ležíme na boku sbalení do klubíčka, volnou
rukou vlněním do upažení, turecký sed
pokrčíme rameny, ukážeme před sebe
pramíku sed roznožný, rukama naznačíme odšekání
naznačíme mlčání
miska z dlani
miska z jedné dlani
naznačíme padání /lstečeku do vody

sedí, na P dlani leží pomyslný kamínek,
L ruka (ukazováček) ukazuje
ukazujeme na botu
hrozíme, ukazujeme na prstech
kroužíme hlavou

pokrčíme rameny
leh na břicho
sed —
dupeme
kývneme hlavou
odhodíme kamínek
zamáváme

Král	Král, král, na dudy hrál. Královna za času, hrávala na basu.	<i>vytleskávání rytmu</i>
Dudáček	Zadudej dudáčku, zadudej a nebo nám ty svý dudy dej. Něž bych já vám ty svý dudy da, radší bych vám na ně zadudal.	<i>trily</i>
Šel tudy	Šel tudy, měl dudy, ani nezapískal.	<i>naznačujeme hraní na dudy</i> <i>tlesk, předpažit pokrčmo, dlaně vzhůru</i> <i>naznačujeme hraní na dudy</i>
Krk	popor na předloktích vzadu, sedmo, pokrčmo poudujváme do rytmu sed, pokrčit předpažmo, předlokti natačíme dlaně vpřed a vzad (naznačujeme zápor) tleskáme do rytmu	<i>Krček</i> <i>Kluci kritci strašpytlí,</i> <i>za mamininkou přilitli.</i> <i>„Mami, mami, mami,</i> <i>bójíme se doma sami.</i> <i>Je tam drátek zarezý,</i> <i>leze z meze a je zly.“</i> <i>Máma na to: „hybaj zápátky,</i> <i>v mezi nejsou žádné drátky.“</i> <i>Hopsa, hejsa, trala, tra,</i> <i>byla to jen žízala.</i>
Tancujte myši	Tancujte myši, která mě slyší. Která je hloupá, ať se jen kouká. Která je veselá, tu vezmeme do kola. Tancujte myši, kocour neslyši.	<i>pleskáme do rytmu na stěnu</i> <i>sed, ruce v bok, natáčet tělo do rytmu</i> <i>dlaně na tváře, úklony do rytmu</i> <i>tleskání</i> <i>ruce v bok, natáčet tělo</i> <i>dlaně ouška</i>
Cibuláři	Hop, hej, cibuláři, cibuláři, jedou, hop, hej, cibuličku, cibuličku, vezou, Cibulička sladká, má panenka hadká, hop, hej, cibuláři, cibuláři, jedou. Cibuláři jedou, cibuličku, vezou, cibu, cibu, cibu, cibuličku, budou ji prodat po troničku cibu, cibu, cibu, cibuličku, nakrájme si ji do hnědičku	<i>tlesk, 2 úkroky vpravo, podílep, vztyk</i> <i>tlesk, 2 úkroky vlevo, podílep, vztyk</i> <i>podíčit pod rukou R vpravo, vlevo</i> <i>tlesk, 2 úkroky vpravo, podílep, vztyk</i> <i>natodíčit vpravo, vlevo</i> <i>zatocit se ve dvoujaci vpravo</i> <i>zatocit se ve dvoujaci vlevo</i>
Žabka	Na palouček padá rosa, žabka pláče, že je bosa. Chtěla by mit na nožky, pavučinky punčošky. Poprosila pavouka	<i>Vlnky (stoj v kruhu)</i> <i>Vzhůru, dolů, vzhůru, dolů, letí bílé vlnky spolu.</i> <i>Houpy, hou, jdou sij, jcou, jedna vlnka za druhou.</i> <i>Mezi nimi lodě, plují proti vodě.</i> <i>Dej jim plachtu a máš jachtu,</i> <i>Dej jim komín, který kouří a máš parník v širém moři.</i> <i>Vzhůru dolů , vzhůru, dolů, letí bílé vlnky spolu.</i>
Žížali potíže	Když si louku prohlíží, má přítom dost obtíží. Protože na straní leží jak provázek, vadí jí v koukání stěbo i oblázk.	

SPORTY (hudba: Karel Mařík / text: Josef Peterka)

Sporty jú sporty
jsou lepší neží dory
i kdo v nich prohraje
tak vyhraje!

Holky jú holky
z naši mateřský školky
dovedou kotouč
už bez bouli!

Ref.: Při sportu se nelenoší!
aktivní slechny a hoší!
plavou rychle jako hroši
hodí míč – je v koší!!

Lýže jú lyže
přes dopravní potíže
vláčá Krkonoše
do Krkonoše

Sáně jú sáně
fíci přes horské pláně
nevrázit do Sněžky
je moc těžký

Ref...

Sporty jú sporty
jsou lepší neží dory
i kdo v nich prohraje
tak vyhraje!

Běžky jú běžky
projdějí se pěšky
a někdy ujíždí
jak hlemýždi

Ref...

Borce jú borce
nepotkáš na motorce
nám řidič bláznivý
se protíví

Skuteční borci
na olympijském dvorcí
rodičům předvedou
co dovedou

Ref...

Houby jú houby
turistiku prohloubí
leč nesmí prašivky
do nádivky!

Jú k pól až k pól
si výjdem jednou spolu
však dřív než najdem pól musím dát góli

NÁMOŘNÍCI (hudba: Karel Mařík / text: Blanka Zelenková)

Jako všichni námořníci
svoji lod' už máme.
Postavit ji dalo fušku,
na plavbu se dáme.

Palubu si drhnem zrána,
at' ji máme čistou,
Když poslouchám kapitána,
odměnu mám jistou.

Ref.:

Joho ho ho – máme smysl pro legraci
joho ho ho – obujem se do toho.
Joho ho ho – nedá nám to žádnou práci
Joho ho ho – vzchop se máťohol

Každý správný námořník
svaly musí mít.
Když s piráty se bude být,
musí se jím ubránit.

Cestou mezi útesy
kormidlo nás nezradí.
A když někam nedohlédnem,
dalekohled poradí.

Ref.:

Joho ho ho – máme smysl pro legraci
joho ho ho – obujem se do toho.
Joho ho ho – nedá nám to žádnou práci
Joho ho ho – vzchop se máťohol
To je vtip?.... Jak pro koho !!

Ref...

SLUNÍČKO NA NEBI (hudba: Karel Mařík / text: Josef Peterka)

Ref.: Sluníčko na nebi nikdy se nešklebí
Přes mraky nás hřeje
i když zrovna leje

Míří dál nežli všechny vlaky
Kvete víc nežli vlčí máky

Je staré jako pohádka
Veselejší než hříbátko

Rozsvěcuje nám tisíce dní
žádný z nich není poslední
V noci šepťá si s hvězdami
jak vesmír vládne nad námi

Ref...

Proč nikdo slunce neslyší?
Je výš než hory nejvyšší
Víte kam slunce zapadá?
Odestylá mu zahrada

A víc kdy slunce procítá?
Když jsou očička umytá

Ref...

Manekýna střídá šaty
Šachista dává rád maty
Herečka si umí hrát
Zápasník se musí prát

Lékař uzdraví co boli
Sedlák je kamarád polí
Louka nám pěstuje květ
Dvojka s trojkou ční pět

ŘEMESLA (hudba: Karel Mařík / text: Josef Peterka)

Ref.: Ať jsi včelař
nebo včela
každý něco svého dělá
Cvička cvičí
Tyč se tyčí
Jenom vandal věci ničí

Kuchařka peče a vaří
ať se bříškům dobré daří
Kovboj hlídá stádo krav
z koltu střílí na pozdrav

Ref...

Muzikanti všecko slyší
Hudbu Ticho Šelest myší
Co má bankér na práci?
Moc šetří a utráčí!

Ref...

Chemik si poradí s jedem
Výpravčí mává už jedem
Soudce hledí do očí
dáblíci z nich vyskočí

Paní profesorka radí
čím si prodloužíme mládí
Rozhodčí vět procítat fér
Šípkы ukazují směr

R...